

Nord-Aurdal
kommune

KOMMUNEDELPLAN FOR NATURMANGFOLD

Forslag til Planprogram okt. 2025

Innholdsfortegnelse

1.0	Innledning.....	2
1.1	Bakgrunn	2
1.2	Hva er naturmangfold?	2
1.3	Plantype og forhold til andre planer	3
1.4	Hva er et planprogram?	4
2.0	Rammer og føringer for planarbeidet	5
2.1	Overordnede føringer	5
2.2	Lokale føringer	6
3.0	Planens innhold	7
3.1	Planen som kunnskapsgrunnlag	7
3.2	Planen som styringsverktøy	7
4.0	Planprosess og medvirkning.....	9
4.1	Organisering av arbeidet.....	9
4.2	Planprosess	9
4.3	Medvirkning	9
4.4	Fremdriftsplan	10

1.0 Innledning

Det er i Nord-Aurdal kommunes planstrategi vedtatt at kommunen skal utarbeide en kommunedelplan for naturmangfold i gjeldende kommunestyreperiode. Pr. i dag har kommunen ingen planverk som går direkte på naturmangfold. Hensikten med kommunedelplanen er derfor i første omgang å få en oversikt over hva slags kunnskap kommunen har innenfor dette temaet, og hvor man kan finne dette. En slik oversikt vil være viktig i utarbeidingen av ny kommuneplanens arealdel, i saksbehandlingen av plan- og byggesaker, og i politiske behandlinger av andre saker som kan ha innvirkning på naturmangfold. Ved å få en oversikt over kunnskapsgrunnlaget, vil vi også lettere kunne avdekke kunnskapshull. Dette vil være et godt grunnlag for videre arbeid med ivaretagelse av naturmangfold, slik at natur i mindre grad går på bekostning av utvikling.

Ivaretagelse av naturmangfold er også av nasjonal interesse. Kommunen har søkt og mottatt midler fra miljødirektoratet for å utarbeide en kommunedelplan for naturmangfold. Aksepten av søknaden innebærer også at kommunen blir del av et nettverk mellom kommuner og statlige myndigheter, noe som kan være verdifullt i dette arbeidet.

Foreliggende dokument er et forslag til planprogram for hvordan kommunedelplanen for naturmangfold for Nord-Aurdal kommune skal utarbeides. Lovgrunnlaget for arbeidet er plan- og bygningsloven § 4-1.

1.1 Bakgrunn

FNs naturpanel, IPBES, kom i 2019 ut med en global rapport om verdens naturtilstand. I denne kommer det frem at naturmangfoldet i verden reduseres raskere enn noen gang tidligere i menneskehetens historie. Rapporten viser til at en million arter er truet av utryddelse, og at menneskelig aktivitet har endret 75 % av jordens landområder. Dette gir alvorlige konsekvenser for økosystemene.

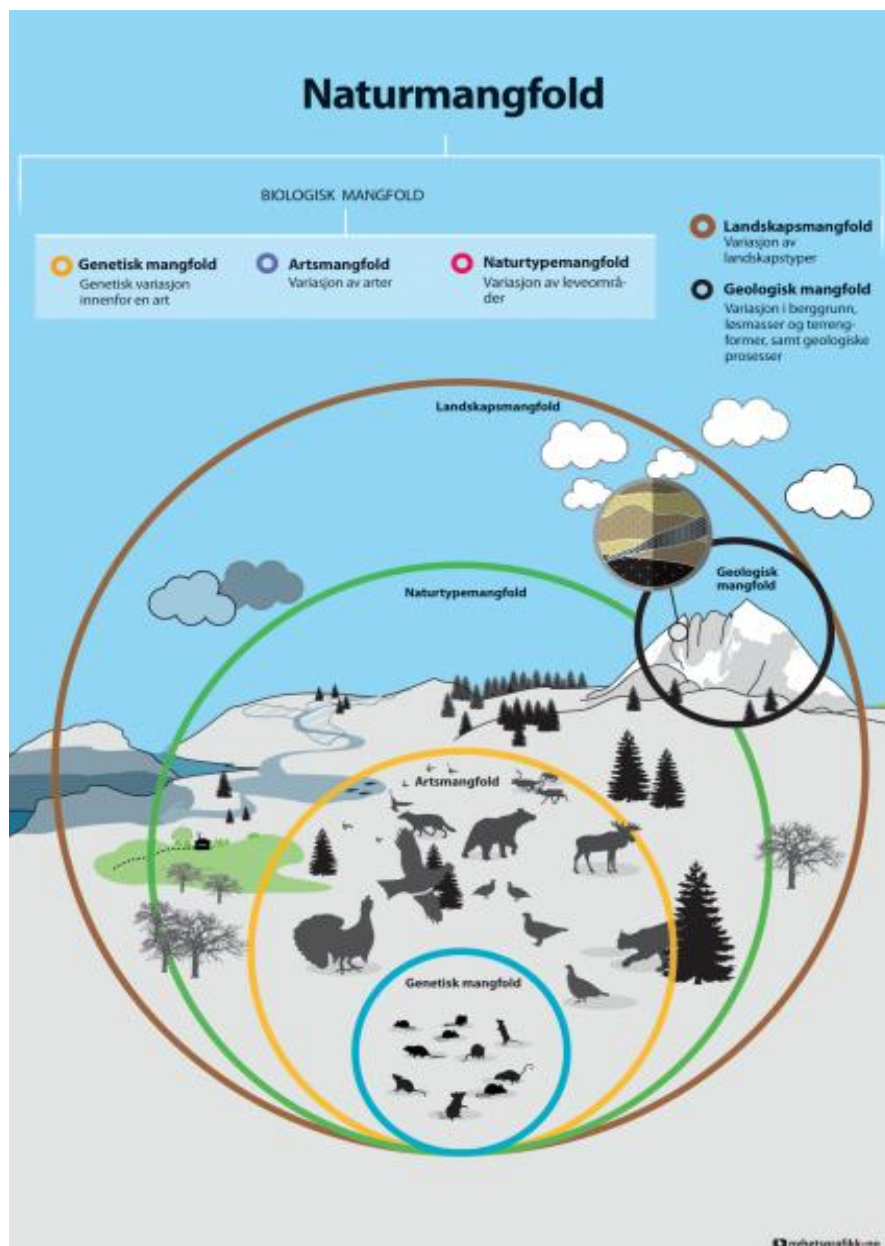
Arealbruksendringer, overhøsting, klimaendringer, forurensning og spredning av fremmede skadelige arter regnes for å være hovedårsakene bak endringene. Disse har økt de siste 50 årene. I rapporten konkluderes det likevel med at vi kan snu utviklingen: natur kan bevares, restaureres og forvaltes bærekraftig. Men dette krever umiddelbar og samordnet innsats, både globalt, nasjonalt og lokalt.

I arbeidet med å snu den negative trenden lokalt er det sentralt at politikere og administrasjon har tilgang til oppdatert oversikt over naturmangfoldet i sine kommuner; herunder også gjerne om artene og deres leveområder, om hva som påvirker dem og hvordan man kan unngå å ta av viktig naturmangfold. Gjennom en slik kunnskap er kommunene bedre rustet til å ivareta naturmangfoldet i sine respektive kommuner.

1.2 Hva er naturmangfold?

Naturmangfoldloven har en bred definisjon av hva naturmangfold er, og inkluderer både landskapsmessige og geologiske forhold (ulike naturtyper og landskapsformer, variasjon i berggrunn og geologiske prosesser), i tillegg til biologisk mangfold og prosesser (arter, genetisk variasjon og økosystemer). Begrepet naturmangfold legger slik til grunn den nære sammenhengen mellom biologisk, geologisk og landskapsmessig mangfold. Geologi og

landskap danner deler av grunnlaget for det biologiske mangfoldet, og samtidig er det biologiske mangfoldet med på å forme landskapet.

Illustrasjon av begrepet naturmangfold, som viser sammenhengen mellom biologisk, geologisk og landskapsmessig mangfold. (Figur utarbeidet av Nyhetsgrafikk, hentet fra Meld.St. 14 (2015-2016).)

Selv om alt henger sammen med alt i naturen, så vil kommunen begrense utarbeidingen av denne kommunedelplanen til i hovedsak å omfatte det biologiske mangfoldet.

1.3 Plantype og forhold til andre planer

Kommunedelplanen for naturmangfold, *naturmangfoldplanen*, vil bli utarbeidet som en tematisk kommunedelplan i henhold til bestemmelsene i plan- og bygningsloven kapittel 11. Hensikten med naturmangfoldplanen er å få en god oversikt over kunnskapsgrunnlaget som vi

har her i kommunen på natur. Dette vil være viktig ved utarbeiding av ny kommuneplanens arealdel, samt i saksbehandling i plan- og byggesaker og annen arealdisponering.

Områder med særlig viktig eller verdifull natur, og som ønskes sikret, må tas inn ved utarbeiding av ny kommuneplanens arealdel, som er den juridisk bindende planen.

Det skal også utarbeides en handlingsdel til planen, jf. plan- og bygningsloven § 11-2 tredje ledd. I denne angis det hvordan planen skal følges opp, samt hvilke tiltak det er aktuelt å sette i verk.

1.4 Hva er et planprogram?

I henhold til plan- og bygningsloven § 4-1 skal det utarbeides planprogram for alle kommuneplaner. Et planprogram kan forklares som en oversikt som beskriver hvordan arbeidet med kommunedelplanen skal skje. Planprogrammet skal gjøre rede for formålet med planarbeidet, planprosessen med frister og deltakere, opplegget for medvirkning, hvilke alternativer som vil bli vurdert og behovet for utredninger.

2.0 Rammer og føringer for planarbeidet

Kommunen skal i all planlegging ivareta føringer, planer og lovverk på ulike nivå. I det følgende gis en oppsummering av relevante rammer og føringer som påvirker forvaltningen av naturmangfoldet i Norge og lokalt.

2.1 Overordnede føringer

FNs bærekraftsmål og FNs naturavtale

Norge har gjennom tilslutning til flere internasjonale konvensjoner forpliktet seg til å ta vare på arter og deres leveområder. Høsten 2015 vedtok FNs medlemsland 17 mål for å fremme en sosialt, miljømessig og økonomisk bærekraftig utvikling. Flere av målene har en direkte eller indirekte innvirkning på naturmangfold. Videre samlet verdens land seg om en naturavtale i desember 2022. Denne er kjent som «Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework» og skal bidra til å bevare og bedre tilstanden til naturmangfoldet i verden.

Meld. St. 35 (2023-2024) *Bærekraftig bruk og bevaring av natur. Norsk handlingsplan for naturmangfold.*

Meld. St. 35 er en oppfølging av naturavtalen fra Montreal (2022). Dette er Norges nye handlingsplan for natur, som erstatter handlingsplanen «*Natur for livet*» fra 2015. I handlingsplanen gjøres det rede for hvordan regjeringens politikk skal bidra til bærekraftig bruk og bevaring av naturmangfold. Meldingen beskriver status for norsk natur, og hvordan Norge jobber nasjonalt og internasjonalt for å ivareta naturen. Blant tiltakene er å avdekke kunnskapshull i kommunene, og tette disse.

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging (2023-2027)

Hvert fjerde år legger regjeringen frem nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging. De nasjonale forventningene for 2023-2027 ble vedtatt ved kongelig resolusjon den 20.juni 2023. Her legges det vekt på at plan- og bygningsloven har bærekraftig utvikling som hovedformål, og at dette har stor betydning for blant annet naturmangfold. Ved å innlemme arbeidet med bærekraftsmålene i samfunns-, areal- og økonomiplanleggingen kobles arbeidet til de viktigste politiske beslutningsprosessene som tas i kommunen.

2.2 Regionale føringer

Regional plan for klima, energi og miljø, Innlandet fylkeskommune (2023-2030)

Nasjonale rammer og føringer skal integreres på regionalt nivå og bidra til en helhetlig utvikling i fylket. Regional plan for klima, energi og miljø ble vedtatt av Innlandet fylkesting den 13.06.2023. Målene i planen viser en ønsket tilstand for Innlandssamfunnet ved utgangen av planperioden 2030.

2.3 Lokale føringer

Kommuneplanens samfunnsdel

Kommuneplanens samfunnsdel for Nord-Aurdal kommune ble vedtatt 06.09.2023. Dette er kommunens overordnede plan for hvordan Nord-Aurdal kommune skal utvikle seg de neste 10 årene. Flere av målene og strategiene fra samfunnsdelen omhandler naturmangfold direkte eller indirekte. Blant annet legger samfunnsdelen opp til vekst i fritidsboligtilbudet, økt og allsidig boligbygging, etablere større regulerte næringsarealer og videreutvikle næringslivet gjennom samarbeid og tilrettelegging for nyetableringer. Samtidig sier samfunnsdelen at vi skal ta vare på våre viktigste ressurser; naturen og kulturen, og at vekst og utvikling skal skje innenfor naturens tålegrenser.

Skal kommunen klare å harmonere vekst og naturmangfold, er det viktig at kommunen har et oppdatert kunnskapsgrunnlag og informasjon og strategier for hvilke naturtyper og arter som er viktige å ta vare på.

Kommunal planstrategi for Nord-Aurdal kommune 2024-2027

Den kommunale planstrategien legger føringer for hva slags planer som skal revideres eller utarbeides i inneværende kommunestyreperiode. Gjeldende planstrategi for Nord-Aurdal kommune ble vedtatt av kommunestyret den 12.09.2024. I denne står det at arbeid med revidering av kommuneplanens arealdel skal påstartes i 2026, og at kommunedelplan for naturmangfold skal utarbeides i perioden 2025/2026. Hensikten med kommunedelplanen for naturmangfold er i stor grad å øke kunnskapen om egne naturverdier, slik at politiske beslutninger kan gjøres på et bedre kunnskapsgrunnlag tidlig i planprosessen. En kommunedelplan for naturmangfold vil være et viktig grunnlagsdokument for utarbeidingen av ny kommuneplanens arealdel.

Kommunedelplan for klima og natur

I Nord-Aurdal kommunes gjeldende planstrategi er det vedtatt at det skal utarbeides en plan for natur, miljø og energi i årene 2025/2026. På vegne av Valdreskommunene har Øystre Slidre kommune søkt og mottatt midler fra miljødirektoratet for å utarbeide en samlet kommunedelplan for natur og miljø for de seks kommunene i Valdres. Øystre Slidre kommune er i gang med utarbeidingen av denne planen, som vil være en overordnet plan. Videre skal den enkelte kommune utarbeide handlingsplaner hver for seg med utgangspunkt i kommunedelplanen. Dette planarbeidet vil gå noe parallelt med utarbeidingen av naturmangfoldplanen, og vil naturlig nok kunne overlappe hverandre på sentrale områder.

3.0 Planens innhold

3.1 Planen som kunnskapsgrunnlag

Kommunedelplanen for naturmangfold skal først og fremst være et kunnskapsgrunnlag for kommunen: Både for administrasjonen i forbindelse med utredninger og forvaltning, for politikerne i behandlings- og vedtakssammenheng, men også for innbyggerne i Nord-Aurdal kommune. Gjennom arbeidet med planen er målet å sammenstille eksisterende kunnskap om naturen i Nord-Aurdal, og slik få en oversikt over naturmangfoldet, og hvor vi finner denne kunnskapen. I tillegg vil det være et mål å trekke frem aktuelle trusler mot naturmangfoldet som vi forvalter i Nord-Aurdal kommune. De to temaene beskrives i det følgende.

Sammenstilling av eksisterende kunnskap og beskrivelse av kartleggingsstatus

For at planen skal fungere som kunnskapsgrunnlag må den inneholde en sammenstilling av eksisterende og oppdatert kunnskap om naturmangfoldet i kommunen. Herunder er det særlig viktig at kunnskap om forekomster av rødlistede og utvalgte naturtyper og arter synliggjøres. Samtidig er det også viktig at «vanlig» arts- og naturmangfold kommer frem, slik som f.eks. vilttråkk og andre leveområder for dyr og planter.

Sammenstilling av eksisterende kunnskap vil gi en oversikt over kjent naturmangfold og områder med begrenset kunnskap. Informasjonen vil blant annet bli hentet fra gjennomførte utredninger, aktuelle databaser og innspill fra medvirkningsprosesser.

Beskrivelse av aktuelle trusler

Som et kunnskapsgrunnlag for kommunen, politikernes og innbyggernes arbeid med ivaretagelse av naturmangfold er det viktig at det i naturmangfoldplanen også beskrives hvilke trusler mot naturmangfoldet som er aktuelle i Nord-Aurdal kommune. Alle små og store trusler vil enten alene eller sammen kunne føre til negative virkninger for naturmangfoldet. Å vite om disse truslene er avgjørende for å kunne unngå eller motvirke konsekvensen av dem. Som nevnt innledningsvis kan aktuelle trusler knyttes til arealbruksendringer, forurensning, overhøsting, klimaendringer eller spredning av fremmede skadelige arter.

3.2 Planen som styringsverktøy

I tillegg til å være et rent kunnskapsgrunnlag er det et mål at planen også skal fungere som et styringsverktøy for kommunens arbeid med ivaretagelse og bedring av naturmangfoldet i kommunen vår. Dette vil til dels komme frem i kommunedelplanen, og særlig i handlingsplanen til kommunedelplanen.

Handlingsdel med konkrete tiltak

Naturmangfoldplanen skal ha en handlingsdel. Dette er i tråd med plan- og bygningsloven § 11-2 tredje ledd. I denne beskrives det hvordan planen skal følges opp de påfølgende fire årene. Handlingsdelen skal i utgangspunktet revideres årlig.

Vurdering av behov for videre kartlegging

Med bakgrunn i kommunedelplanens kartleggingsstatus bør handlingsplanen vurdere behovet for videre kartlegginger, herunder evt. behov for supplerende undersøkelser dersom det oppdages kunnskapshull. Dette vil gjerne særlig komme frem ved utarbeidelse av arealstrategi og kommuneplanens arealdel, men kan også komme frem f.eks. i behandling av landbrukssaker og byggesaker.

Det vil være viktig å balansere og å ha riktig kunnskap om naturmangfoldet, og virkning på økosystemet, innenfor politisk ønskede satsingsområder for utbygginger (næring, bolig, fritidsbolig).

Utvikling av strategier for bevaring av naturmangfold

For å hindre tap av naturmangfold trenger administrasjonen og politikerne tydelige retningslinjer for hvordan situasjoner skal håndteres der ivaretagelse av naturmangfold må avveies mot annen bruk av arealer. Det bør også avklares aktuelle avbøtende tiltak for naturmangfold der natur likevel må vike for andre samfunnsinteresser. Arbeid med bedring av naturmangfoldets tilstand kan også med fordel inkluderes i slike strategier. Dette vil særlig være aktuelt i handlingsplanen til kommunedelplanen.

4.0 Planprosess og medvirkning

4.1 Organisering av arbeidet

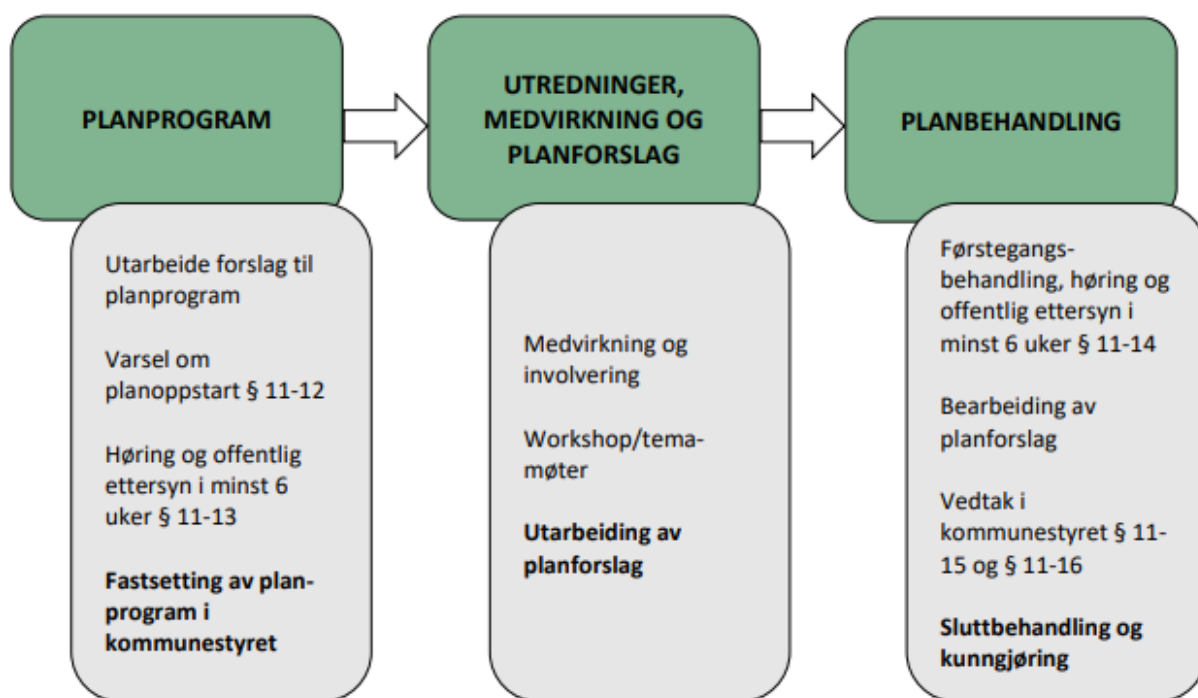
Arbeidet med utarbeiding av naturmangfoldplanen vil i hovedsak utføres av kommuneadministrasjonens planavdeling, med bistand fra avdeling for areal og næring.

Det politiske arbeidet med naturmangfoldplanen legges til formannskapet som forberedende organ. Det er kommunestyret som til sist vedtar kommunedelplanen.

4.2 Planprosess

Varsel om oppstart og forslag til planprogram sendes til behandling i formannskapet. Forslaget sendes deretter på høring og offentlig ettersyn. Administrasjonen tar en gjennomgang av alle innkomne innspill og oppdaterer eventuelt planprogrammet på bakgrunn av innspillene. Det er kommunestyret som fastsetter planprogrammet, før administrasjonen kan utarbeide selve kommunedelplanen for naturmangfold, med handlingsplan.

En visuell fremstilling av planprosessen er vist i figuren under:

4.3 Medvirkning

Denne kommunedelplanen vil være en førstegenerasjonsplan for naturmangfold i kommunen. Målet er å få en oversikt over hva slags kunnskap kommunen har om naturmangfold, og hvor vi finner dette. Dette er i hovedsak en administrativ oppgave. Det er først i handlingsplanen, når tiltak skal vurderes, utredes og gjennomføres, at kommunen har et større behov for både bred og spesifikk deltakelse. Kommunen vurderer derfor på nåværende tidspunkt at det er

tilstrekkelig å gjennomføre medvirkning etter de lovkrav som er i plan- og bygningsloven. Planarbeid og forslag til planprogram og kommunedelplan vil legges ut på høring og offentlig ettersyn i lokalavisa og på kommunens hjemmeside, og sendes ut til berørte myndigheter, nabokommuner og lokale/regionale fag- og interesseorganisasjoner. Informasjonsmøte vil bli holdt ved eventuelt behov.

4.4 Fremdriftsplan

Fremdriftsplanen for planarbeidet vises i tabellen under:

År	2025	2026			
Kvartal	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Planprogram					
Utarbeide forslag til planprogram. (Adm.) Politisk behandling i formannskapet.					
Høring og offentlig ettersyn av forslag til planprogram. (Adm.)					
Planprogram fastsettes i kommunestyret årsskiftet 2025/2026.					
Planforslag					
Gjennomføre utredninger, analyser, notater, møter, m.m. (Adm.)					
Utarbeidelse av planforslag. (Adm.)					
1.gangs behandling av planforslag (formannskapet).					
Høring og offentlig ettersyn av planforslag. (Adm.)					
Vedtak av plan					
Planforslag legges frem for kommunestyret til endelig behandling.					

Det legges opp til at planprogrammet blir fastsatt i kommunestyret i desember 2025 eller i deres første møte i 2026. Arbeidet med å samle inn informasjon og utarbeide kommunedelplanen med handlingsdel vil i hovedsak skje vinter/vår 2026. Formannskapet vil få forslag til kommunedelplan høsten 2026, før den legges ut på høring og offentlig ettersyn. Med forbehold om innkomne høringsuttalelser og annet, så planlegges det for at kommunedelplanen for naturmangfold vil kunne legges frem for sluttbehandling i kommunestyret desember 2026.